Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Olympiakomitean lausunto maaseutupoliittisesta selonteosta

Eduskunnan sivistysvaliokunta pyytää Suomen Olympiakomitealta kirjallista asiantuntijalausuntoa Valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta (VNS 12/2025 vp).

Suomen Olympiakomitea kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta. Selonteko tunnistaa liikkumattomuuden merkittäväksi uhaksi suomalaisten toimintakyvylle ja korostaa samalla, että riittävä toimintakyky on edellytys maaseutualueiden elinvoimaisuudelle. Koko maan elinvoiman kannalta on välttämätöntä kohdistaa maaseudun väestöön erityistä huomiota ennaltaehkäisevin toimin, joihin kuuluvat myös liikunta ja urheilu.

Selonteossa todetaan, että liikkumismahdollisuudet jakautuvat epätasaisesti eri alueiden välillä. Alueilla, joilla etäisyydet ovat pitkät ja palveluverkko harventunut, vähäiset kävely- ja pyöräilyreitit sekä puutteellinen talvikunnossapito heikentävät arjen aktiivisuutta ja harrastusmahdollisuuksia. Selonteko kuvaa laajasti eri ikäryhmien liikkumistottumuksia ja niihin liittyviä esteitä. **Olympiakomitea korostaa, että toimintakykyisen väestön merkitys on maaseudulla keskeinen niin elinkeinotoiminnan, kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan kuin infrastruktuurin hallinnan jatkuvuuden kannalta.**

Suomen Olympiakomitea kiittää siitä, että selonteossa kokonaisvaltainen ja kohdennettu maaseutupolitiikka on huomioitu myös liikunta- ja urheilupolitiikan osana. **Liikuntapolitiikan toimilla on maaseudulla erityisen suuri merkitys, sillä siellä toimintakyvyn heikkenemisen vaikutukset näkyvät tutkitusti kaupunkialueita voimakkaammin.** Siksi ennaltaehkäiseviin toimiin on tärkeää kiinnittää maaseutupolitiikassa erityistä huomiota. Lisäksi on syytä korostaa, että urheilulla on keskeinen rooli yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja alueellisen elinvoiman vahvistajana.

Suomen Olympiakomitea haluaa myös korostaa, että **seuratoiminnalla on merkittävä rooli osallisuuden vahvistajana maaseuduilla.** Paikalliset urheiluseurat luovat yhteisöjä, joissa eri-ikäiset ja taustaiset ihmiset voivat kohdata, toimia yhdessä ja kokea kuuluvansa joukkoon. Seurojen järjestämä toiminta tarjoaa matalan kynnyksen mahdollisuuksia osallistua, oppia uutta ja löytää ystäviä. Tämä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja ehkäisee tehokkaasti yksinäisyyttä – ei vain lapsilla ja nuorilla, vaan myös aikuisilla ja ikääntyneillä. Seurat tuovat ihmiset yhteen yhteisten tavoitteiden, harjoitusten ja tapahtumien kautta ja rakentavat näin sosiaalista pääomaa, joka vahvistaa koko alueen hyvinvointia.

Suomen Olympiakomitea ehdottaa erityisesti seuraavien asioiden huomiointia selonteon valmistelussa:

- Parlamentaarinen tavoite fyysisen toimintakyvyn 15 prosentin nostosta mainitaan selonteossa.
- Liikkumisen edistäminen tulee nostaa osaksi kuntien ja hyvinvointialueiden strategioita

Suomen Olympiakomitea
Paavo Nurmen tie 1
00250 Helsinki

- Koulutuksen puolella tulee edistää kokonaiskoulupäivän ajatusta, jotta harrastaminen olisi siellä, missä lapset ja nuoret liikkuvat. Harrastamisen Suomen mallilla on tässä keskeinen rooli, samoin paikallisilla seuratoimijoilla, Liikkuvat-ohjelmilla sekä Liikunnan aluejärjestöillä.
- Vapaaehtoistoiminnan kehittämisen osalta on tärkeää kuulla paikallisia toimijoita muutosten valmistelussa.

Tavoite fyysisen toimintakyvyn nostosta

Suomen Olympiakomitea haluaa nostaa esiin, että kaikki eduskuntapuolueet sitoutuivat tammikuussa 2026 järjestetyssä Toimintakykyinen Suomi -huippukokouksessa **tavoitteeseen nostaa suomalaisten fyysistä toimintakykyä 15 prosentilla vuoteen 2040 mennessä.** Koska maaseutumaisilla alueilla fyysinen aktiivisuus on keskimäärin vähäisempää, tavoitetta on tärkeää edistää erityisen määrätietoisesti juuri näillä seuduilla. Selonteossa todetaan osuvasti, että liikunta, urheilu ja luonnossa liikkuminen ovat keskeisiä välineitä toimintakyvyn vahvistamisessa ja maaseudun elinvoiman uudistamisessa. **Olympiakomitea toivoo, että puolueiden yhteinen sitoutuminen 15 prosentin toimintakyvyn nostoon tuotaisiin selonteossa selkeästi esiin.**

Fyysinen toimintakyky rakentuu liikunnan lisäksi monista tekijöistä, kuten unesta, ravinnosta, paikallaanolon määrästä, arkiliikkeestä ja urheilusuorituksista. 15 prosentin tavoitteen saavuttaminen edellyttää poikkihallinnollista tarkastelua, sillä kyse on yhtä lailla koulutus-, elinkeino- ja kaavoituspolitiikasta kuin sosiaali- ja terveyspolitiikasta. Liikuntapolitiikalla on tässä kokonaisuudessa tärkeä rooli, mutta toimintakyvyn vahvistaminen vaatii laajat yhteiset hartiat.

Leader-rahoituksen merkitys liikunnan edistämisessä

Selonteossa mainitaan useampaan otteeseen Leader-rahoitus. Tätä rahoitusmuotoa hyödynnetään jo nykyisellään merkittävästi myös liikunnan edistämiseen maaseutualueilla. Leader-toiminnan kautta on toteutettu laaja kirjo hankkeita, jotka ovat parantaneet liikuntapaikkoja, kehittäneet ulkoilu- ja reittiverkostoja sekä lisänneet yhteisöllisiä ja matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia. Nämä hankkeet tukevat suoraan Leader-rahoituksen keskeisiä tavoitteita: paikallislähtöistä kehittämistä, hyvinvoinnin vahvistamista ja maaseudun elinvoiman lisäämistä.

Liikuntahankkeiden rooli on Leader-toiminnassa vakiintunut ja vaikuttava, ja niiden kautta on pystytty vastaamaan monien kylien ja paikallisyhteisöjen konkreettisiin tarpeisiin. Siksi on perusteltua korostaa, että vastaavanlaisten hankkeiden tukemista tulee jatkaa ja vahvistaa myös tulevaisuudessa. Liikunnan saavutettavuuden ja hyvinvointia edistävien palvelujen kehittäminen on olennainen osa maaseudun vetovoimaa ja asukkaiden arjen sujuvuutta, ja Leader-rahoitus tarjoaa tähän toimivan ja paikallisesti joustavan välineen.

Suomen Olympiakomitea
Paavo Nurmen tie 1
00250 Helsinki

Suositus 2: Vahvistetaan kestävän liikkumisen, liikenteen ja logistiikan edellytykset maaseutumaisilla alueilla

Suomen Olympiakomitea haluaa suosituksen kaksi (2) kohdalla korostaa esteettömien ja turvallisten pyöräilyn ja kävelyn edellytysten vahvistamista ympärivuotisesti. Kävelyn ja pyöräliikenteen infrastruktuuri ja hoidon taso heijastuvat kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuuteen. Kuntien ja kaupunkien hallinnon piirissä on noin 26 000 kilometrin mittainen katuverkosto – sillä on merkittävä rooli kävelyn ja pyöräilyn edistämisessä. Kävely- ja pyöräilyolosuhteet ovat keskeinen liikuntaolosuhde kaiken ikäisille ja monenlaiseen liikuntaan. Aikuisväestön toiseksi eniten käytetty liikuntaolosuhde on varsinaisten liikuntapaikkojen ulkopuolella, kuten kevyen liikenteen väylillä, maanteillä ja muissa arkiympäristöissä.

Olympiakomitea haluaa lisäksi nostaa esille toimivat julkisen liikenteen mahdollisuudet siellä, missä niitä on mahdollista toteuttaa. Julkisen liikenteen käyttäminen lisää tutkitusti ihmisten fyysistä aktiivisuutta.

Suositus 11: Lisätään liikkumista ja vahvistetaan hyvinvointia ja toimintakykyä maaseuduilla, alueelliset erityispiirteet ja -haasteet tunnistaen ja huomioiden

Suosituksessa 11 tuodaan esiin laajasti eri toimia, joilla lisätään liikkumista ja vahvistetaan hyvinvointia ja toimintakykyä maaseuduilla. Suomen Olympiakomitea kannattaa näitä ehdotuksia ja nostaa erityisesti esiin paikallisten toimijoiden tukemisen mm. keventämällä järjestöjen hallinnollista taakkaa. Alueelliset liikkumisohjelmat ovat myös tärkeä nosto ja tässä työssä on tärkeää ottaa valmisteluun ja jalkautukseen mukaan paikalliset toimijat, esimerkiksi liikunnan aluejärjestöt ja Liikkuvat-ohjelmat. On tärkeää, että alueilla tehdään yhteistyötä poliittisten ja alueellisten toimijoiden sekä järjestöjen yhteistyönä. Monilla alueilla on syntynyt viime vuonna innovatiivisia ratkaisuja eri toimijoiden yhteistyöllä vastaamaan väestökehityksen haasteisiin liikunnan saralla.

Esitettyjen suositusten lisäksi Suomen Olympiakomitea katsoo, että seuraavia asioita tulisi nostaa esille suosituksissa, jotta mm. 15 prosentin nousuun fyysisen toimintakyvyn osalta voidaan päästä:

- **Liikkumisen edistäminen tulee nostaa osaksi hyvinvointialueiden ja kuntien strategioita.** Tätä tukemaan on tärkeää ottaa käyttöön liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi. Strategiamaininnat tukisivat osaltaan alueellisten liikkumisohjelmien laadintaa. Liikkumisen edistäminen tulee nähdä poikkihallinnollisena toimena, ei pelkästään liikuntasektorin tehtävänä.

- **Liikkumisen ja harrastamisen kustannusten kasvuun tulee puuttua.** Tämä voisi tarkoittaa maksuttomia tai edullisia vuoroja urheiluseuroille, erityisesti lasten ja nuorten liikuntaan.

- **Liikuntapaikkojen osalta tulisi laatia paikallisia ja alueellisia liikuntapaikkasuunnitelmia.** Tämä suunnitelma voisi olla osa alueellista liikkumisohjelmaa. Liikuntaolosuhteiden kehittämisessä on

Suomen Olympiakomitea
Paavo Nurmen tie 1
00250 Helsinki

tärkeää osallistaa eri käyttäjäryhmät valmisteluun sekä huomioida yhdenvertaisuus, tasa-arvo, saavutettavuus, esteettömyys ja ympäristövastuullisuus.

- **Kilpa- ja huippu-urheilun toimintaedellytyksiä tulee kehittää.** Paikallisten urheiluakatemioiden tuki (sis. yläkoulu- ja toisen asteen toiminta) luo toimintaedellytyksiä alueellisesti kilpa- ja huippu-urheilulle sekä tukee oman alueen urheilijoita kohti menestystä. Lisäksi urheilutapahtumat vahvistavat alueen ja kunnan elinvoimaa.

- **Liikunnan koulutuskeskusten työ lasten ja nuorten liikkumisen ja hyvinvoinnin edistäjänä tulee tunnistaa.** Liikunnan koulutuskeskusten vapaa sivistystyö kohdistuu pääosin (62%) lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan edistämiseen. Alueilla tulee tunnistaa koulutuskeskusten merkitys väestön liikuttajina sekä monipuolisena liikunta-alan osaamisen kehittäjänä. Aluetaloudellisesti urheiluopistot hyödyttävät vuosittain lähialueitaan 60 miljoonalla eurolla.

- **Kouluissa tulee edistää ajatusta kokonaiskoulupäivästä.** Kun harrastamisen kytketään osaksi koulupäivää, vähenee tarve pitkien välimatkojen taittamiselle ja aikaa arjessa liikkumiseen jää enemmän. Harrastamisen Suomen mallin on syytä olla tämän toteuttamisessa keskiössä. Samoin paikalliset ja alueelliset Liikkuva koulu toimijat sekä liikunnan aluejärjestöt. Kuntien tulee huolehtia, että koulukuljetukset tukisivat koulupäivän yhteydessä tapahtuvaa harrastamista. Seurojen tulisi olla tässä toiminnassa keskeisesti mukana. Näin mahdollistuisi useamman lapsen ja nuoren polku myös tavoitteelliseen ja sitä kautta pitkäjänteiseen harrastamiseen. Kokonaiskoulupäivän edistäminen tukisi myös hiljattain hyväksyttyä perusopetuslain kirjausta, jonka mukaan perusopetuksessa tulee edistää liikunnallista elämäntapaa. Kokonaiskoulupäivä edistäisi myös osaltaan liikunnallisen elämäntavan edistämisen lakikirjausta peruskouluissa.

Suositus 13: Turvataan kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytyksiä huomioiden niiden kriittinen merkitys maaseuduilla

Urheiluseurojen toiminta on maaseuduilla murroksessa väestörakenteen ja kaupungistumisen muutosten myötä. Tietyillä alueilla on jo nyt sekä tulevaisuudessa yhä enemmän haasteita saada koottua muun muassa harrastusryhmiä ja joukkueita. Kierteen katkaiseminen vaatii vuoropuhelua järjestökentän ja päättäjien välillä sekä yhteistä tahtotilaa hakea innovatiivisia ratkaisuja.

Suomen Olympiakomitea pitää tärkeänä sitä, että suosituksessa 13 tunnistetaan kansalais- ja vapaaehtoistoiminta maaseuduilla kriittisenä voimavarana, joka tukee mm. hyvinvointia, osallisuutta ja luottamusta. On tärkeää, että selonteko tunnistaa tämän sektorin tulevaisuutta haastavat muutostekijät. Esitetyt toimet ovat kannatettavia. Niiden lisäksi Suomen Olympiakomitea ehdottaa seuraavaa lisäystä:

- Järjestöjä tulee kuulla paremmin valmistelutyössä. Vain järjestöjä, kuten urheiluseuroja kuulemalla voidaan päästä tavoitteeseen hallinnollisen taakan purkamisesta. Byrokraattisuus urheiluseurojen arjessa ei suinkaan ole viime aikoina vähentynyt.

Suomen Olympiakomitea
Paavo Nurmen tie 1
00250 Helsinki

Helsingissä 26.2.2026

Petri Keskitalo
varatoimitusjohtaja
Suomen Olympiakomitea

Suomen Olympiakomitea
Paavo Nurmen tie 1
00250 Helsinki